

Subjekt

Správné pochopení povahy subjektu (a správné nasouzení příslušného pojmu) velmi úzce souvisí s chápáním povahy času. Čas není jen nazírací forma, jak soudil Kant, ale je to velmi důležitá skutečnost, která však nemůže být po právu pojmově uchopena jako „předmět“ (tj. zpředmětněna). Čas je nepředmětná skutečnost, která je v pohybu, a to ve směru z budoucnosti do přítomnosti (a potom do tzv. „minulosti“, což zatím necháváme stranou a později budeme prověřovat). Aktivita (vždy subjektivní) je tedy nutně zakládána v tomto směru, neboť každá uskutečněná akce začíná jako ještě neuskutečněná, pak je postupně uskutečňována, až je posléze uskutečněna celá a vstupuje tak v plnosti do „reálného světa“. Akce však nutně vždycky navazuje jednak na akce dřívější (na zkušenost, na dřívějších akcích založenou), ale reaguje také na „danosti“, tj. je zaměřena také na to, co jí z minulosti předchází. Toto navazování je možné jen jako aktivita, zakládána v budoucnosti, ale jeho výsledkem je „reálné“ dějství, které se „odvíjí“ jakoby z minulosti do budoucnosti. Je to právě toto „reálné“ dění (reálný proces), který můžeme jako vnější pozorovatelé sledovat, popisovat a „kauzálně“ vysvětlovat, ovšem vždy redukcionisticky. Skutečný proces má vedle této stránky ještě druhou, odlišnou, obráceně zaměřenou, a ve střetání tohoto dvojího dění se ustavuje tzv. aktuální přítomnost. Tělo je vždy hic et nunc (a má jen jednu, totiž právě aktuální podobu), FYSIS se děje z minulosti směrem k budoucnosti jako výsledná odpověď na přicházející výzvy budoucnosti, a tato odpověď sama se uskutečňuje jako aktivita, zakládána odpovídajícím (a odpovědným nebo neodpovědným) subjektem, vykloněným do budoucnosti a do minulosti.

(Praha, 931227-1.)